

14 226 10
AUSPICE JEHOVAH!
DISPUTATIO INAUGURALIS
De

SACRIS,

Antiquorum Hyperboreorum,

Quam
VENIA AMPLISS. FACULT. PHILOS. IN ILLUSTR. ACADEMIA AURANA,

SUB PRÆSIDIO

ADMODUM REVERENDI & CELEBER

Dn. Mag. TORSTAN-
RUDEEN.

Pöes. Profess. Reg. & Ordin.

PRO

GRADU MAGISTERII

*Eruditorum & Cordatorum Examine eâ, quâ par est,
Reverentiâ submittit,*

NICOLAUS HAHN

In Æde Musarum Maximâ horis ante meri-
diem solitis, die 26. Novemb. A. 1703.

ABOÆ, Excud. JOH. Winteri Reg. Typ.

W. Müller, 1710. cc. 50. L. Candidat. 1709

OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE

STATE OF

MISSISSIPPI

IN SENATE,
JANUARY 1850.

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE

LAND OFFICE

FOR THE YEAR

ENDING

DECEMBER 31, 1849.

MEMPHIS: PUBLISHED BY J. W. BARNES, AT THE PRESS OF J. W. BARNES, 1850.

CAPUT I.

§. I.

Ajores nostri, tam
multis famosis in tot
terrarum regna ex-
peditionibus cruen-
tisque bellis, summo
cum aliorum horro-
re & admiratione ge-
stis, incluti, plerisq;

& Antiquis & recentioribus Historicis an-
sam de se scribendi dederunt, adeo ut Ce-
leberrimum hocce Regnum Sveo-Gothicum
illorum vigiliis nec non laboribus
ad tantum laudis honorisque pervenerit
fastigium, quantum ceteræ Orbis gentes
paucæ attingere potuerunt. Testantur hoc
frequentes illæ emigrationes e patrio so-
lo in florentissima hodie Europæ & Asiæ
regna, quæ strenua fortitudine, invicta-
que manu, suæ fecerunt ditionis. Ut
domestica taceamus testimonia, invictissi-
mos illorum animos adstruentia, exte-

Torum audiamus iudicia laudumque en-
 Comia, sic enim de antiquissimis Arctoæ
 plagæ incolis Orosius antiquit. Libr. 1.
 cap. 61. *Geta, qui & nunc Gothi, hos Ale-*
xander vitavit, Pyrrhus exhorruit, Cæsar
etiam declinavit. Cornel. Tacitus de mo-
 ribus Germanorum fol. 137. *Suionum ei-*
vitates, præter arma virosque classibus
valent. Si ab amplissimo & opulentissi-
 mo regno Sveo-Gothico, mare Balthi-
 cum ad magnum ducatum Finlandiæ trans-
 eamus, hunc etiam antiquorum testimo-
 niis elucescere videbimus. Idem enim
 in opere de mor. Germanor. ait,
Fennis mira feritas, sola in sagittis spes.
 Saxo Grammaticus qui quam maxime in
 laudanda Patria sua, scilicet Dania, in-
 tentus fuit, non potuit, quin debitam Fin-
 nis tribueret laudem, sic enim in Histor.
 sua Danica alicubi dicit: *Fenni ultimi se-*
ptentrionis populi, acer iisdem est telorum
usus: non alia gens, promptiori jaculandi
peritia fungitur. Nec ulla hodie gens est,
 quæ certiora habet altioraque suæ fortitu-
 dinis & antiquitatis documenta, quam Re-
 gnum Sveo-Gothicum in universum lum-

tum, propt̄ hodie Clementissimo & Invictissimo Nostro parat Regi. Terribiles itaque & antiquas Actoi soligentes, horribiliaque illarum facta, accuratori mecum dum agitavi mente, argumentum quodpiam, jam censuræ Candidi & Benevoli Lectoris subjectum, parvum licet leveque, illorum, quorum interest venia, de Cultu Divino sacrisque ritibus antiquorum Sveo-Gothorum Finorumque conscribere volui. Sed antequam stilum ulterius promoveo, pauca de vetustate & origine illorum præmittere opus est.

§. II.

CERTUM est ex interpretatione antiquissimorum Historicorum & Geographorum progeniem Japheti & Magogi occupasse regiones Europæ septentrionales & occidentales. Quod Isidorus circa Cronici sui principium innuit: *Gotthorum esse regnum certum est, quod ex regno Scytharum ortum est.* Idem alibi, *Gotthorum antiquissimam esse gentem, certum est, quorum originem, quidam de Magog*

Japheti filio *sufficantur*. Ericus Upsalien-
 sis lib: 1. hist. Svecan. pag. 6. *Egressa de*
Scythia quondam gentes, stirpis & posteritatis
Japheti, & hanc regionem ingressa
Scythiam eam nominarunt, tanquam di-
gnam Patria primitiva vocabulo, & pro-
cessu temporis Sveciam appellarunt. Unde
 & qua occasione primitiva majorum no-
 strum Patria, Scythia vocata sit paucis ju-
 dicia Celeberrimorum Virorum & de re
 literaria egregie meritorum audiamus.
 Beat. Johan. Baazius Episcopus Wexionens.
 in suo Inventar. Eccles. Sveo Goth. libr.
 1. pag. 20. de vocabulo Scythiæ hæc
 habet: *Dicimus ergo Scythas invenisse nomen*
lingua Gotborum à peritia jaculandi, seu
emittendi sagittas, quam Gothi baud mi-
nimam in militia declarant. Vocant e-
 nim Gothi *jaculum Skott/ & sagitta-*
rium Skytte/ hinc jaculari Skiuta/
 atque sic ob insignem celeritatem & pe-
 ritiam in hac arte jaculandi *Scythæ* seu
Skyttar appellati sunt. Translator Joh.
 Messen: Specul. Sver. Christoph. Laur:
 ex errore, Scythiam Sveciam vocatam
 fuisse dicit, sic enim. *Ty thet Land*
 som

som i begynnelsen kallades Scythia ,
 blef på thet sidsta Swerige kallat /
 Hwitken willfarelse här af beshunerli-
 gen förorsakat är / att Scythia och Sve-
 cia hafwa uthi den äldsta Gøthiska
 Styl eendels med lifka Bookstäfwer
 skrefne varit. h. e. *Regio enim, quæ ab
 initio Scythia, denique Suecia nomine ve-
 nit, qui error hinc precipue ortum du-
 cit, quia Scythia & Suecia antiquissimo
 Gothorū caractere iisdem literis scribebantur.* Utcunque de hac Messeni sit senten-
 tia, attamen convenientior Baazii videtur
 Snor. Sturl. qui ante annos quadrin-
 gentos quadraginta tres vixisse putatur,
 expressè Sueciam Scythiam nominat iā
 Cron. Reg. Norveg, indicans majorem
 in Asia Scythiam ita fuisse ab hac Euro-
 pæa distinctam, ut illam majorem anti-
 qui Sveo-Gothi Gudhem / vel Gudars
 nas hem / id est *domicilium Deorum*, hanc
 verò interiorem Europæam Man hem /
 id est *domicilium Virorum* vocarent, vel
 ut Celeberrimus Beat. Olav. Rudbeck.
 Manheim / perinde si vel Manhem vel
 Manheim vocetur, cum ambo vocabu-

la probari, sivecoque modo loquendi pronunciarī possint. Petrus Trecensis in rudim. novit. pag. 90. Sveciam etiam Scythiam nominat, sic enim, *Svecia inter amplas Scythiæ provincias annumeranda venit.* Propter hanc Scythiæ late diffusam amplitudinem, Ammon. Marcell. libr. 30 dixit, *Scythiæ solitudines in immensum extensa sunt.*

§. III.

ANtiquitatem hujus gentis hisce delineat verbis Cosmographus, inter antiquos non spernendus, Pomponius Mela, libr. 1. *Gentium prima est Scythia, in Septentrionem diversis frontibus vergit.* Nec suo deesse voluit testimonio, M. Cato in fragment. 2. *Principatus originis semper Scythis tribuitur, à quibus auctis, colonias per orbem missas ferunt.* Si in ipsam linguam Sveo-Gothicam penitus inquiramus, facile sane probatur, antiquissimos esse progenitores nostros, qui linguam genusque suum à primis Patribus, in ipsa divisione linguarum superstitionibus, traxerunt. Quamquam suam permanisse cujusque linguæ originalis proprie-

prietatem sciens post dispersionem gentium & linguarum partitionem circa constructionem turris Babelicæ, tamen id idioma antiquissimum meretur dici, quod ad linguam primitivam & idioma sanctissimum propius accedit. In nostri Sveo-Gothici sermonis vetustatem si inquiramus, licet quidem, ut ex historiis Sveo-Gothorum patet, plurima pars vocum antiquissimarum cum scriptura Runica perierit, ex reliquiis tamen hodie usitatis, intelligitur linguam Gothicam, proxime affinem & cognatam fuisse linguæ Hebrææ, adeo ut multæ voces, in utraque lingua æqualem sonum, eandem etiam significationem habeant. Proinde in lingua nostra verum evadit quod ait Augustin. pag. 168. *Videmus aliquantas linguas, nonnulla etiam verba Hebrææ similia habere.* Scilicet id est, quod suo illustrat testimonio Arngr. Jon. in histor. Island. capit. 5, & Ladius de Germanis libr. 2. nec non præteriti Seculi Episcopus Wexionens. Celeber. Johan. Baaz. in suo Invent: Eccles. Sveo-Goth. qui inter omnes intimius & clarius ad captum

ſingulorum oſtendit affinitatem linguæ Hebrææ cum Sveo-Gothicâ, non ſolum in pronounciatione ſed & in ipſâ ſignificatione, quo lectores miſſos habere volo, cum mei non ſit inſtituti ratio, tam longè à viâ decedere. Habuit ergo populus Sveo-Gothicus propriam ſuam dialectum, & linguam ab Hebræâ aliquali- ter differentem, poſt diſiſionem ling- varum Babelicam, quod ſanè ipſa phra- ſiologia linguæque Gothicæ idioma di- lucide oſtendit.

§. III.

Antiquitas & vetuſtas Sveo-Gothorum ulterius ex uſu linguæ antiquiſſimo probatur, qui ad vicinas nationes & Re- gna, cum prima fere illarum Terrarum habitatione proſeſſavit, quæ Regiones adhuc dialecto ſaltem diſtinctam lin- guam Gothicam retinent, ut ſunt pro- ximi noſtri ad plagam Auſtralem vicini, Dani nimirum, nec non ab Occidente Norvegi, quorum lingua eadem cum no- ſtra antiqua Sveo-Gothica eſt. Ulterius ſi ad magnam illam regimini Danorum
 ſub-

subjectam insulam Islandiam in Oceano Deucaledonio sitam transeamus, illorum etiam incolas eadem cum antiqua Gothica lingua uti audiemus. Quod Gerhard, Mercat. in Atl. Maj. folio 45. refert, dicit enim Islandiam in quatuor partes divisam distinctamque esse, quas incolæ nominant, *Mustlendinga fiordung / West fiordung / Norlendinga fiordung / Sydrendinga fiordung /* quis non novit hæc insulæ divisiones, in sua nomina esse mere Gothicas. Arn-Grim. etiam capit. 3. histor. Islandor. dicit, *veteri Gothicæque lingua integra, soli nunc utuntur Islandi.* Unde Jordanes fol. 1089. *Scandiam multarum gentricem Gentium & vaginam nationum* nominat.

§. V.

Verustatem Sveo-Gothorum eâ, quâ potui brevitate, candidæ tuæ censuræ Benevole Lector subjeci, ordo itaque requirit, ut Magni Nostri Ducatus Finlandiæ antiquitatem, quantum judicia litteratorum suppeditant ostendamus. Variis

riis regio hæcce aquilonaris ab antiquis insignita fuit nominibus, ab Olao Magno pars quædam hujus Ducatus *Biarmia* auditur, quam in ulteriorem & citeriorem dividit. Ubi jam temporis *Biarmia* illa sit, ex antea nominati Olai Magni historiâ septentrionali (si Scriptori illi sit habenda fides) liquet, quæ enim ulterior ab illo auditur *Biarmia*, illam inaccessibleam fere profundissimis nivibus iter impredientibus, hanc autem citeriorem fluminibus & pascuis lætiores ait: ex quâ ipsius divisione, per ulteriorem illum inuisse Lappiam seu Lapponiam, per citeriorem vero Bothniam Septentrionalem elucescit, hæ enim pascuorum feracissimæ sunt, lætiori etiam coeli gaudent facie, quàm incolæ ulterioris *Biarmia*. Adhuc apud eundem *Scric Finnia* habetur mentio, hujus incolæ *Jornandi* capit. 3. de rebus *Geiticis* *Cre Fenne* appellantur. Paulus Varnefrid. Libr. I. Cap. 5. *Scritobinos* vocat. Procopio libr. 2. *Scrito Finni* dicuntur. *Jornandem* in denominatione hujus gentis non adeo accuratum fuisse, cuilibet patet, nullo enim valido argumento probatum hucusque fuit, qua occasio-

casione *CreFenna* appellentur, quod etiam suo dum vixit ævo, Celeberrimus antiquitatum Professor Olaus Verelius in annotationibus ad *Herrauds & Bose Sag.* insigniter refutavit. Nec adeo congruæ Procopii & Varnefridi appellationes videntur, attamen aliquo modo conciliari possunt, cum per *Scritobinos*, eos qui divaricatis cruribus incedunt intelligimus. Idem citat. loc. rectiori autem illi incedunt via, qui *SkidFinnos* dicunt, à planis illis ligneis instar arcuum in anteriore parte curvatis, quibus in venando tempore hyberno utuntur: *Svet. Skiddor* vocantur. Hodie obsoleta hæc nomina sunt, & sub nomine *Finlandia* seu *Finnia* tota hæc pars Septentrionalis venit. Inter Historicos & antiquiores & recentiores non defuere, qui Ducatum hunc (nescio an vocabulo satis apto:) *Fenningiam*, indeque incolas *Fenningos* seu *Fennos* vocarunt. De his Cornelius Tacitus in fine operis de moribus German. *Securi adversus homines Fenni, securi adversus Deos.* hæc ipsius exclamatio licet non directe anti-

antiquitatem Finnorum ostendat, cuiq̄;
 tamen liquet gentem hanc per multa se-
 cula ante floruisse, cum tunc etiam cla-
 ritas ejus innotuerit. Ptolemæus et-
 iam in descriptione Sarmatiæ, Finno-
 rum facit mentionem. Ulterius antiquitas
 Finnorum manifesta evadit, si occasionem
 causamque ædificationis urbis Sigtunæ
 examinemus. Petrus enim Upsaliensis
 in Cron. Reg. Svec. Sigtunam à Rege Sig-
 gone in ordine quinto, contra incursus
 Finnorum erectam fuisse, ait, quam et-
 iam urbem, tandem spe sæpius frustrata,
 forti occuparunt manu, terribilique
 & deformi desolarunt incendio. Anti-
 quitatem etiam Origo linguæ Finnicæ
 quam maxime adstruit, quæ eodem affi-
 nitatis vinculo ac lingua SveoGothica cum
 ipsa originali conjuncta est, per plurimæ e-
 nim voces Finnicæ non tantum pro-
 nunciatione, sed etiam significatione
 cum lingua sancta conveniunt, quod
 haud raro Philologos Celeberrimi no-
 stri Lycæi proponere, audivi, nec non
 è discursu quodam Inaugurali, de conve-
 nientia linguæ Hebrææ & Finnicæ, et-
 iam

iam in Academia Aurana habito. Ex hisce jam allatis testimoniis, Finlandiam cum Sveciâ de antiquitate contendere videmus, sed Johan. Magn. adæamus, qui Finlandiam antiquiorem Sveciâ, priusque inhabitatam asserit. de Magogo enim in historiâ Sveo-Gothicâ sic profert: *Magogus Scythiæ Gentis Pater erat & conditor, primumque in eâ Europæ Scythiæ parte, quæ nunc Finlandia vocatur, imperabat.* Item Celeberr. Loccenium in Antiquit. Sveo-Goth. cap. 1. pag. 2. *Scytha autem & qui ex illis Sveones, Getae aut Gothi, ex Asiâ primum in Europam progressi, atque inde suo tempore in Scandinaviam progressi creduntur.* Si in aliqua Europæ parte primum substiterint utique in illo Europæ tractu, qui Finlandia jam vocatur, ut Beat. Olav. Rudbeck. multis rationibus in Atlant. Tom. I. haud inconvenienter asserere voluit.

CAPUT II.

§. I.

Breviter hinc antiquitatem Sveo-Gothorum

thorum Finnoꝝq; ex antiquoꝝ mo-
 numentis, Benevole Lector, habes. Jam
 Deoꝝ alioꝝque Rituꝝ sacroꝝ
 ratis nobis examinanda occurrit. Pri-
 mo itaque ipsum consideremus locum,
 ubi horribilis & immanis populorum Se-
 ptentrionaliũ Idololatria quam maximè vi-
 guit. Fuit is antiquissima illa totius Im-
 pèrii Sveo Gothici Urbs Upsala, ubi
 splendidissimum illud innumerisque do-
 nis auctum Templum conspiciebatur,
 Olaus Magn. histor. Septentr. libr. 3.
 cap. 5. de magnifico hoc Templo dicit,
 quod nihil in ejus parietibus, laquearibus
 aut columnis, nisi auro splendidum vide-
 retur. Author Cronici Rismici de tem-
 plo hoc sic loquitur: *Est förgylt Mön-
 ster på Domkirckin Bårg war / i Up-
 sala ther nya Domkirckia star. Tem-
 plum inauratum in colle erat, ubi nunc
 Upsalia novum est Templum Cathedrale.*
 Plato etiam de ornatu hujus Templi lo-
 quitur: *Exteriores porro Templi partes
 argento induxerunt, præter fastigia, quæ
 auro illita emicabant, intus autem laque-
 aria rota eburnea, auro, argento, orichal-*

eo celata conspiciebantur. Cum Platone
 facit Edda, Mythol. 15. *Atteini domus ex
 puro fuerat argento.* Adamus Bremens.
 qui fortè proximo tempore antequam hoc
 Templum ab Ingone Rege exurebatur,
 vixit, fol. 23. inquit, *totum ex auro pa-
 ratum est.* Itemque Johannes Magnus
 libr. 1. cap. 8. pag. 11. Nihil (ait) *in ejus
 parietibus, laquearibus & columnis, nisi
 aurum splendere.* Et denique Wormius
 Hvirfeld. Crantz., quos omnes diligen-
 tissime consuluit Clariss. Scheffer. Upsal.
 Ant. Horum omnium delineationes in-
 ter se collatæ, ostendunt Ædis hujus pa-
 rietes, ante tempora Regis Grimi, qui
 secundum Chronologiam nostram Anno
 Salvatoris nostri 200. vitam egit, illud-
 que teste Johanne Magn. libr. 4. cap. 3.
 pag. 103. pristino ornatu suo spoliare au-
 sus fuit. Juxta Platonis Eddæque verba
 argento inductos fuisse parietes, post hanc
 autem Templi ruinam usque ad Regem
 Ingonem, qui secunda vice illud depræ-
 datus est & subjecto igne delere tenta-
 vit, auro coopertos discimus, adeo ut Plato
 & Edda cæteris antiquiores, de Templi
 ante

ante Grimum, Adamus autem aliique;
 de Templi post Grimum. instaurati or-
 natu & splendore accepti, nullo modo
 inter se pugnent sed undiquaque verum
 profiteantur. De magnitudine Templi
 Plato pag. 116. scribit, *Erat ibi Templum
 unius stadii longitudine & latitudine
 trium jugerum, altum vero, quantum
 longitudo & latitudo ejus postulare vide-
 batur, aspectu tamen forma barbarica.*
 Longitudo quæ hic unius stadii dicitur
 300. ulnas Sveonicas aut 600. pedes
 Romanorum ferme exæquat, capique
 hic omnino de Templo ejusque area
 simul sumtis debent. Area vero, &
 ararum passim dispositarum, & luci in
 quo victimæ suspendebantur, puteique
 sacri in quo victimæ primum abluebantur
 & denique omnium in re facienda
 sacra occupatorum hominum capax erat.
 Quod *figuram ædis Barbaricam* vocat,
 id neminem moveat, cum primis à ca-
 tacylismo universali ætatibus, ars lateres
 coquendi mortalibus ignota fuit, aliis
 itaque saxis rudibus contenti erant, quæ
 secundum occasionem temporis natu-
 ramque

ramque loci, aliquando sola argilla, vel argilla arenis temperata (nam usum calcem præparandi non noverunt,) committebant, unde impossibile erat solis faxis templum illud ornare, nisi tabularis ligneis extrinsecus affixis & auro & argento inductis, deformitatem illam latere facerent. Ulterius si vocem hanc *Barbarisam* accuratius & prout à Platone accipitur examinemus, ipsam structuram rudemque inventionem ædificandi illum intendisse videbimus, licet innumeris sumtibus erectum auroque & argento, eo, quo ostendi modo, inductum fuit, non tamen deformitatem quis impedire potuit, nam notitiam & artem angulos rite disponendi non habuerunt, nec cetera, quæ in Architectonica civili observanda erant, noverunt, excusandus itaque Plato, quod templum illud barbarico modo structam dixerit.

§. II.

CAtena illa aurea insignem ornatum & claritatem celeberrimo huic templo attulit, de qua Johan. Magn. libr. i. pag.

II. *Tectum præterea totum auro fulgebat, à quo aurea catena dependens, totum templum domusque fastigia cinxisse memoratur.* Crantzius antiquior catenæ hujus testis sic ait: *Aurea catena fertur cinxisse templum ad mœnia domusque fastigia suspensa, late rutilans accessuris.* Svaningius *catenam hanc maxime ponderis fuisse. libr. 3. commentar. inquit. Adstabat etiam sacri forib9 insignis magnitudinis ignotiq; generis arbor, latis amplisq; diffusa ramis, æstate & hyeme virens.* de qua arbore hunc in modum Crantzius, *Arbor juxta templum stabat ingens, patulis diffusa ramis, æstate & hyeme juxta virens, genus ejus nemo edicere potuit.* Hinc Clariss. Scheffer. Upsal. Antiqu. arborem hanc dolis & machinis diabolicis illuc translata fuisse putat, sic enim pag. 30. *Vix dubium est, quin arte vique diabolica translata huc ea arbor sit, & in perpetuo flore conservata.* Hoc modo crudelissimus ille Draco illorum decepit corda, & ut divinitatis alicujus majoribus nostris hujusmodi superstitionibus deditis fidem faceret, eam perpetuò virentem servavit.

Nec

Nec dubium est, avis antiquissimis; diuque ante, quam Othinus cultum suum in Svecia instituit, arborem illam pro DEO cultam fuisse. Hoc quam maxime adstruunt antiquissima Sveo-Gothorum sacra, perpetuo enim apud illos cultæ fuerunt arbores, etiam cum Religio Christiana introducta esset. Arbores illos coluisse LL: veteres Upland. asserunt: sic enim alicubi cultura saxorum arborumque illis interdicitur, *Engin skall a Lundir eller Stena troo. Nemo in lucos aut saxa credat.* Hac lege non opus fuisset, nisi superstitio illa diabolica, altissimis plantata radicibus majori vehementia videretur extirpanda. Fontem etiam sacris honoribus dicatum habuerunt Upsalenses, de quo Henr. Hamner, transl. Sveopent. Mel-senii cap. 5. pag. 27. *Men samma Men-niskia på hwilcken Lotten föll till Offer / then skulle wara nydsäckt i en Källa som wypran strart hoss thet Rinnnet / på hwilcket thetas Offer skedde.* *Homo quem fors sacrificio desti-*

navis, vivus in fontem immergeretur,
 qui prope locum sacrificiis consecratum
 scaturivit. Hinc puteus ille Blotkälla
 dicitur à Blota / quod priscis Svecis
 sacrificare erat, à Blota sacrificare, qui
 sacrificia obtulit Blotman vocabatur.
 Unum de Templo Upsaliensi memora-
 tu dignissimum adhuc restat, lucus sci-
 licet sacer, de quo Adamus Bremensis,
 Lucus proximus est Templo, is lucus tam
 sacer est gentilibus, ut singula ejus ar-
 bores Divinae credantur. Arbores tan-
 tum Divinas dixisse non sufficit, verum
 etiam omnes ramos, sic enim in Cron.
 Vet. Svec. Hwar then Qwist i Lunden
 war trodde the helig wara. Unum-
 quemque luci ramum sacrum putarunt.
 Hic lucus non tantum Odino ut qui-
 dam prætendunt, sed omnibus tribus,
 Thoroni, Odino & Friggæ consecratus
 erat. Fonti sacro immersi immediate
 in hunc lucum deferrebantur, & in ho-
 norem Deorum suspendebantur, quod
 antea nominatus Sveopent. Messen.
 Translat. cap. 5. fol. 14. hisce ostendit
 verbis. Och om samma Menniskia
 lät-

lätteligen upgäfwen sin Anda / (qui scilicet fonti immergebatur) så uthyndde
 thetas Präster thet wara ett lyckeligit
 tectum / och blef samma Meniskia
 strart sådan tagen / och uti en Lund /
 som ther hoos war / af Prästerna up-
 hängd / then the mente helig wara /
 och således sade the / att samma Men-
 niskia blef strart till Gudarna tagen.
*Si homo (aquæ scilicet sacræ immerfus)
 sine difficultate expiraret , Felix hoc esse o-
 men , flamines illi gentiles exclamarunt ,
 hominemque inde delatum in loco sacro ,
 fonti vicino suspendebant , suspensumque
 directè ad domicilia Deorum abiisse dix-
 erunt . Ubi locus ille Sacer , puteusque
 sti sunt , vide Clarissim. Scheffer Upsal.
 Antiqu. B. Olavum Rudbeck. Atlant.
 Tom. I. cap. 7. pag. 263. Translat. Mes-
 sen. Sveopent. capit. 5. pag. 29. 30. Hæc
 de ornamentis externis Templi Upsali-
 ensis sufficient.*

§. III.

Templum hoc totius Orbis celeberrimum Upsaliense , tribus maximis sa-

grum fuit Diis, Thoroni, Odino & Friggæ, horum primus potentissimus erat, qui in medio triclinio strato pulvinari colebatur, ut Olaus Magn. histor. Septentr. lib. 3, Cap. 3, pag. 93. ostendit. Adami Bremensis de Thorone hæc sunt verba: *potentissimus eorum Thor, in medio solum habet triclinium.* Crantzius in descriptione Thoronis cum Adamo non convenit, sic enim ait: *Potentissimus Thor in medio triclinio strato pulvinari colebatur.* Hic Crantzius non adeo accurate mentem Bremensis intellexisse opinor, Thoronem enim hic, solum saltem in triclinio collocat, Odinum autem & Friggam ab utroque latere ipsi quasi servientes. Alter vero Omnibus hisce tribus, unum tribuere videtur triclinium, licet Thoronem in medio, loco quasi honoratiori collocet. Clariss. Schæfer. Upsal. Antiqu. num triclinia fuerint, quibus statuz collocabantur dubitat, potius *scabella & humiles quedam Bases* (septentrionalibus enim gentibus nullo modo triclinia hujus modi erant

nota) fuisse existimat, Adamumque' in respectu ad Latinorum sacra, voce hac usum fuisse. Nec assertio hæc Scheffer. fefellit, sic enim ArnGrim. antiquit. Island. *Dii manu facti in suppedaneo seu ara quadam consistebant.* Idem adhuc specialiter de Thorone; *Der war Thor satt på en stol eller altar. In scabello seu suppedaneo positus erat Thor.* Snor Sturl. *de eodem Thorone* hæc affert verba: *Der war itt stort TråBillade / som stod på en bænke / band parve magnitudinis statua arborea, ibi in scabello quodam stabat.* Celeberr. antiqu. Prof. Olav. Verelius in annotationibus ad *Göthr. Sag.* *suppedanea* etiam vocat, in quibus collocatæ fuerant statua. Svecic. hujusmodi *suppedanea* in Sanct. Olav. Historia *fotskemi* nec non *fotbord* appellantur. Ex hisce itaque allatis testimoniis illos sterisse quam maxime liquet, posito hoc necessarium fuerit consecrarium, *suppedanea* seu *scabella*, quibus collocatæ erant, fuisse, non autem triclinia, ut Adam. Bremensis. vult. Partes ipsius

quis assumere posset, dicendo, si altis
 altior residebar, ut Johan. Magn. Olav.
 Magn. & Ericus asserunt, non in scabello
 aut suppedaneo sed in triclinio positus
 erat, ac validis argumentis prius verum
 est, ergo & posterius. Recte quatenus
 hic Thor reliquorū fuit superior, illorum-
 que Rex & caput salutabatur, etiam hanc
 prerogativam præ cæteris habere debuit,
 sedere enim priscis potestatem ac imperi-
 um denotavit, hinc tamen non mox sequi-
 tur, quod si sederit, utique in triclinio se-
 lecto. Hoc unico Snor. Sturl. dicto, tricl-
 nium Adami Brem. refutari potest quod
 de Thorone in actis S. Olav. in medium
 profert. Och säg han der Thor Gud
 sida på en Stol / bland de andre Gu-
 dar. *Thoronem Deum inter alios Deos
 ibi in solio sedentem aspexit.* Corona
 etiam caput ipsius ornatum fuisse legi-
 tur apud Crantzium, *Thor cum coronâ
 ac stellis duodecim fringebatur.* In notis
 Stephani ad Saxonem Grammaticum
 pag. 139. figura habetur Thoronis, ubi
 duodecim illæ stellæ caput circumcin-
 gere videntur. Translat. etiam Sveo-
 pent.

pent. Messen. pag. 24. sic ait: Men Thor stod med en Crona och Spira/ och tolf Stiernor rundt om hans Hufvud. *Corona sceptroque Thor ornatus & duodecim stellis circumcinctus stabat.* Cum tamen contrarium Ericus Olai afferat, apud illum enim nec numerus nec locus stellarum cum prioribus convenit, sic enim Thor imagine viri nudi, dextra quidem sceptrum, sinistra vero septem stellas præferentis, insignis. Hac Erici de Thorone descriptione, illorum iterum corruere videntur assertiones Thoroni vestimentum tribuentes, ex figuris enim Stephani & Olai Magni Thoronem vestimentis indutum deprehendimus, mentionem enim Ericus nudi facit viri, ut ex loco modò citato patet. In Chronico etiam vetusto, verba quædam Erico faventia inveniuntur. Hans liknelse var som itt nakott Barn/ och satt uppå Karl-Wagnen och hade siu - stiernorna i Handen. *Statua ipsius infantem representabat nudum, ursa majori sedentem plejadesque manu tenentem.* Disconvenienciam hæud exiguam in hisce anti-

quorum allatis cernimus testimoniis, licee cum Erico Chronicon in hoc unum faciat, quantum ad plejades seu septem illas stellas attinet, in aliis tamen dissentiunt, Ericus enim ætatem virilem, Chronicon puerilem Thoroni tribuit, nec apud priorem mentio plaustrum seu ursæ majoris auditur; huic itaque illorum varietati correctione cum opus erat, eleganter satis & accurate illam Clariss. Scheffer, Upsal. Antiqu. hisce conciliat verbis. *Certe plejadum vocabulum quod est in usu apud Svecos, si dividatur, septem notat stellas, & plaustrum sydus si vulgari notione accipias, Viri fortis si significat vehiculum, quod propterea in Deum convenire putavit, maxime cum Thoroni olim, nunc DEO vulgus tribuat vehiculum, quando tonat.* Nec minorem inter se exercuerunt luctam Historici, sceptrum ipsius descripturi, quales ab una parte, Translat. Sveopent. Messen. Ericus Olai, Adam. Bremens. multique alii fuere, Thoroni sceptrum tribuentes; nec paucior ab altera parte
ad

adversariorum emerit numerus, coneras
 rias hisce proponentes sententias, illum-
 que non scepro sed malleo seu clava or-
 nantes. à quibus Saxo Grammat. Histo-
 Danic. libr. 3. non abesse voluit, ita namq;
*Thor inusitata clava librata, cuncta cly-
 peorum obstacula lacerabat.* Edda Mythol.
 59 *Hannumaren gaf han Thor och*
Qwad. Malleum Thoroni cum canis
porrexit. Stephan. in not. ad Saxon.
 Grammat. Histor. Danic. malleum illum
 quem Edda Thoroni assignat, non ali-
 um, quam Thoronis apud Saxonem cla-
 vam fuisse, dicit. Nec extra pulveris
 iactum valida abest ratio, sic enim Enor
 Sturl. *Der war itt stort Tråbilletel*
som stod pa en Bånc och hafde Ham-
mer i Hande. Magnitudinis haud spur-
nenda statua arborea, in suppedaneo ste-
xit malleumque manu tenuit. Propria i-
 stius temporis lingua, malleus ille *Miöl-*
ner vocabatur, quod Beatus Doct.
Bång in hist. Ecclesiast. part. General.
 libr. 6. pag. 230. ostendit, (licet ex Eddæ
 Mytholog. 19. suum habeat.) *Possidet*
insuper Glenodia tria, malleum videlicet
Miöl.

Miölnet dictum, quem Gigantes vibra-
sum sentiunt. Qua occasione nomen
hoc Miölnet adeptus est, non incon-
sona antea nominati Stephan. videtur
ratio, à Mylia scilicet *comminuere, te-
rere, in minima frustra redigere, inde*
Miölnet comminutor seu redigens aliquid
in minimas partes, quod in annotation.
ipsius de Diis Upsal. videre est. Ab hoc
Thoronis malleo procul dubio hæc anti-
quorum Sveo-Gothorum pullulavit su-
perstitio, quam malleis suis Svecic. Thors-
Hamrat exercuerunt, illis enim fre-
quenter pulsabant cælo tonante domos,
suppetias enim Thoroni tunc ferre pu-
tarunt, contra alios Deos illorum opini-
one tum pugnant, hunc morem Ge-
thas seu Gothos è Scandia in Thraci-
am ingressos Herodot. observasse ait,
sic enim, *Dum tonat fulguratque in Cæ-
lum sagittas emittunt.*

§. III.

Vocatur itaque ut ex antecedentibus
audivimus, præcipuus hic Upsaliæ
Deus Thor, cui horribilia ut & aliis Diis
immo-

immolarunt sacrificia. Nomen Thoronis natales suos unde ducit, varie differunt Historici, plerique à *Tordōn Tonitru* derivant, cum tamen iniqua Thoroni hæc videatur derivatio, nam potius à *Thor Tordōn* venire censendum est, cum tonitrua & fulmina cedere putabatur, quod Wormius Fastor. libr. I: cap. 15. innuit. *Quia hoc Idolum fulminibus & tonitruis præesse fingebant, & Brontæion statuebant, hinc ab eo Tordōn / quod Cimbrī Torren pronunciant & tonitru notat.* Hinc dum tonitru auditur, *Thor bullrar* h. e. *Thor strepit* dicimus. Nec solum fulminibus præesse, serenitatem etiam, auram secundam, pluvias, ubertatemque terræ & lætas segetes proferre antiqui crediderunt Adam. Bermens. *Thor, inquiunt, præsidet in aëre, qui tonitrua, fulmina, ventos imbresque, serena & fruges gubernat.* Cujus ætatis Thor & quo tempore cultus ejus in Svecia initia sua accepit, difficile videtur definire, cum Auctores in Chronologia ipsius non conveniant, sed quot Chronologi, tot etiam Chro-

nologiae suppurationes. Nec unum semper habuit nomen, *Tara* enim *Turo*, *Tyr*, *Torr*, à multis auditur. Wormius lib. 2. Mon. pag. 127. *Thurum* nominat, nec non Dud. de S. Quint. de sacrificiis Danorum, quæ eodem ac Svecorum peragebantur modo, à Svecis enim Dani ritus sacrificandi Deosque colendi acceperunt. *Sacrificabant olim venerantes Thur Dominum suum.* Apud Snot Eturl. pag. 7. nomen Thoronis cum duplicato R. hisce invenimus verbis, *De nåsne och deris hörn effter deris Nasn / som aff Thorr / Thord / och Thore och Thorard.* *Liberis quoque suis ipsorum (intellige Deorum) dabant nomina, ut à Thorr, Thord & Thore & Thorard.* *Tharanis* apud Vossium Idololatr. lib. 1. cap. 35. Thor dicitur. Grotius in prolegomenis ad Procopii Histor. Gothor. Longobard. & Vandal. antiquos Germanos Thoronem *Thorn* vocasse ait. Primum Anni mensem Januarium nobis *ThorsMånad* illi consecraverunt, & secundum nomen ipsius appellarunt, *ThorsMånad* enim mensem

Thoa

Thoronis significat. Diem etiam quavis septimana sibi sacrum habuit, *Torsdag* diem *Jovis* à Romanis vocatum, hunc media septimana inter *Odensdag* diem *Othini* seu *Mercurii* & *Fredag* diem *Friggæ* seu *Veneris* celebrârunt, hanc forsitan ob causam non plane dissonam, cum enim statua ipsius in medio *Othini* & *Friggæ*, etiam dies honori ipsius consecratus, inter *Othini* & *Friggæ* coleretur dies.

§. V.

EXcipit nos alter in ordine Upsaliæ Deus, quem locum dextrum respectu *Thoronis* occupasse voluerunt antiqui. *Olaus Magn.* histor. Septentr. libr. 3. pag. 94. de *Othino* sic ait, alter *Oden* hoc est fortis, bellis præsidet, hominibus in hostes auxilia ministrans, ipsi *Thor* à dextris collocatus, *Johan. Magn.* *Othini* statua à dextris posita. Hunc *Othinum* si *Adamo* credendum armatum fabricarunt, quam vero armatura illa representabat faciem, non satis constare dicis *Clariss. Scheffer* in *Upsal. Antiqu.*
eum

cum tamen Johan. Magn. de illo hunc
 in modum loquitur, *Othinus statua à
 dextris posita, Martem ipsum aureis ar-
 mis fulgentem expressit.* Traklar. etiam
 Sveopent. Messen. cap. 4. pag. 24. de
 eo sic ait: *Men Oden hafwer städt bes
 rodynd / lifa som Mars med sitt behör.
 Othinus autem velut Mars, cum suis ar-
 matus stetit adjunctis.* Illa adjuncta pro-
 cul dubio thorax, galea, gladius seu en-
 sis scutumque tuere, quibus armatum il-
 lum fuisse ex pictura Stephania in not.
 ad Saxon. histor. Dan. patet. Johan. &
 Olav. Magn. solo thorace, galea nec non
 gladio eoque knicto, illum depinxerunt.
 Item Celeberr. B. Olav. Rudbeck. scuti
 autem, quod à Stephanio ipsi tribuitur,
 apud nullos, præter illum mentio fit, at-
 tamen cum bellis præsidebat, homini-
 busque contra hostes subministrabat vi-
 res, haud incongruè in hoc fecisse vi-
 detur, iis enim armis & ornamentis,
 quæ strenuum bellatorem decuerunt, il-
 lum depinxit. Nec antiquos Sveo-Gothos
 instrumento hoc bellico destitutos fuisse
 credo, qui continuo fere in campis Mar-

tis constituti erant, quod ni fallor Maro
*Aeneid. i. restatur. Ducis Amazonidum
 lunatis agmina Peltis. Scuta Amazoni-
 cas peltas fuisse, Goropius libr. i. fol. 502.
 Romæ enim se vidisse ait, in vaticano la-
 brum sepulcrale, Amazonum pugnam ha-
 bens inscriptam, in quo hæc lunata Pel-
 tarum figura erat.* Plutarchus etiam
 Peltas hæc scuta vocat, sic enim. *A Nu-
 ma Pompilio Salii constituti fuerunt, qui
 Peltas seu scuta militaria custodiebant,
 Ancylia dicta, quæ circumferebant Salii
 mense Martio saltantes per Urbem.* Con-
 grua ergo Othini apud Stephanium est
 pictura, cum enim ipsi scilicet Svio-
 Gothi usum hunc Peltarum seu scutorum
 habuerunt, Othinum etiam ipsum bel-
 li Ducem hoc ornare maluerunt. Præ-
 ter Othinum multa adhuc habuit nomi-
 na, *Oden, Vodan & Guodan.* Olao Ma-
 gno *Oden,* Adamo Bremensi *Wodan,* &
 Paulo Varnefrid. *Guodan.* cap. 9. voca-
 tur, *Wodan adjecta litera G. Guodan*
dixerunt. Horridus porro, si nominum
 origines inquiramus, fuit, Vodan enim
 quid aliud significat quam *Wade,* qui
 C
 alios

alios in exitium ducit, quod Wormius
 Fastor. cap. 15. inquit, *Est præterea ab
 hoc Vodano, vox Vode, (nos Wæde ex-
 primimus) quæ perniciem, periculum &
 damnum improvisum indicat.* Vodanus
 itaque DEUS malus, perniciosus & om-
 nis infortunii auctor est, quare à Biar-
 cone apud Saxonem Grammat: *Hor-
 rendus Frigge maritus* vocatur. Hinc
 insignem cernimus differentiam inter
 Thoronem & Othinum Odenum seu Vo-
 danum extitisse, illum enim serenum,
 benignum, placidum pacique deditum
 antea audivimus, hunc autem è contra-
 rio exitiosam, funestum, quem hæc
 gratia sacris colebant ritibus, ut vel
 mala in se committere abstineret, vel in
 aliorum capita præsertim hostium ea
 converteret.

§. VI.

Multos extitisse in Regno Sveo - Go-
 thico Othinos apud Historicos inve-
 nimus, adeo ut magna difficultas oria-
 tur, in ostendendo verum & genuinum
 Othinum Uplalæ cultum. Saxo Gram-
 mat. Histor, Dan: plures memorat Othi-
 nos,

nos, unum sub Hadingo, qui septem ante natum Salvatorem vixisse putatur secula, item sub Roltone, qui tertius in ordine ab Hadingo regimini Danorum præfuit, nec non regnante Haraldo Hilde-land/qui duo secula cum dimidio præter propter ante natū Christum Othini cujusdam meminit. Hoc tempus cum unius hominis ætas explere non potuit, duos utiq; aut tres Saxo credidisse videtur. Præter hos in Chronicis Regum Septentrionalium seu Konunga Sagurna unius etiam Othini mentio fit, à Saxonis plane diversi. Alii iterum duos tantum ponunt Othinos, Asianum & Europæum, illum Hin Gause seu *priscum*, hunc *recentem* Upsalæ cultum dicentes. Si Arngrim. adæamus, Verum Othinum anno mundi ter millesimo nongentesimo vigesimo quarto, seu vigesimo quarto anno, ante natum Redemptorem Mundi, huc venisse asserere audiemus, sic enim, *Anno vigesimo quarto ante natum Christum, facta est prima Asiaticarum gentium in orbem arctoum immigratio,*

Duce & antesignano Odino, regnante in Svecia Gylfo. Idem innuit Snor Sturl. in serie Regum, der Odinn spurde att Gylfi hafde itt godt Land / drog han Ofter till hanem. Cum Odinus, bonas & foecundas terras Gylfonem inhabitare intelligeret, ad ipsum versus Orientem tetendit, Sed alii iterum hoc destruentes adsunt, adeo ut difficile sit, qua ætate verus floruerit Odinus, ostendere, ob varias Cronologorum & Historiorum sententias, omnes enim rectam ipsius ætatem se invenisse putant, ideo tantorum virorum judicia divellere nolo, sed singulos suis sententiis cum bona re relinquo pace. Huic Odino Odensdag diem Odini seu Mercurii consecratum ab antiquis Sveo-Gothis videmus.

§. VII.

EX hisce qualis fuerit DEUS audivimus, unde haud male Plutonis etiam nomine Othinum venisse & Græci & Latini Auctores affirmant, qui defunctorum Regem, seu ipsam denotabat mortem, ut Eusebius libr. 2. fol. 38. qui illum *MORTEM*

tem vocat, & recte quidem ob receptionem hominum sive alias mortuorum, sive in præliis cælorum ad domicilia sua. De quo Homerus diversis Iliad. locis canit, ut vers. 4.

Multas autem fortes animas Plutoni præmisit.

Item vers. 654-

Tibi autem ego hic edico cladem & mortem nigram,

A me paratum iri, mea vero ab hasta interfectum,

Gloriam mihi daturum, animam autem Plutoni Inclytos equos habenti.

Ex hisce neminem propiorem Homero ad describendum Plutonium seu Othinum accessisse liquet, equos enim quibus vehebatur, memorat, illosque inclytos dicit. Jam si Eddam adeamus, narrationem generosi Othini equi videbimus, sic enim, *Ta var tekni Sleipner Hestur Odins. Tunc adducebatur Sleipnerus equus Odini.* Idem etiam habebat domicilium quod Pluto, scilicet infernale, quo animas defunctorum descendere crediderunt, præcipue autem qui

intrepidi in ipsa acie pugnando & decer-
tando ceciderunt, ut Snor. Sturl. lo-
quitur. Han ågnade sig alle döde mendi/
som feldé i strid / den wille han herber-
ga efter Döden. *Casos in pralio suos a-
jebat, quos hospitio excipere volebat. Ad
eundem locum Wormius, bello casos O-
dino mactari, & in ejus aulam post mor-
tem acceptari, antiqua credebat vetustas.*
Ulterius plutoni ut apud Homerum, Ma-
ronem, pluresque alios videre est, ca-
nem qui portam Acherontis servabat, Cer-
berum dictum tribuerunt. Nec Odino
talis infernalis defuit canis, qui cruorem
otio ignaviaeque deditorum, nec non vi-
lioris sortis hominum lambebat, de quo
consultatur Edda. Lupum hunc fuisse te-
statur Wormius, *lupus Odini Dei septen-
trionalis, quem hominum carne & cruo-
re in bellis casorum pasci crediderunt.*
Quæ cum ita se habeant, Odinum seu
Othinum apud veteres malum fuisse nu-
men atque infernale certum est, ac illud
iplum, quod Latini Plutonem nomina-
runt. Hoc etiam addendum quod ut

Pluto

Plutoni antiqui Græci & Romani ita Sveci Othino consecrarunt opes, quarum arbitrium & potestatem ipsi relinquebant. De Plutone sic Orpheus canit,

Πλάτων, ὃς κατέχσσι γαῖης κληῖδας ἀπάσης.

Pluto, qui terra claves & regna gubernat.

Unde Lucanus Plutonem à divitiis nomen accepisse vult, Plato etiam hisce verbis: *Plutoni vero nomen ob divitiarum largitionem dictum fuit.* Cum Othino nostro, quod Plutoni ab hisce tribuitur, maxime sane convenit, fecerunt enim antiqui Sveci Othinum divitiarum Præsidentem, ut hunc colerent homines divitiarum cupidi, unde Odino servitium facere dicebantur avari. Hoc celeberr. Johan. Baaz. Histor. Eccles. pag. 67. testatur. *Sveci Othinum divitiarum constituerunt Deum, unde domos divitum inhabitare credebant.* Testimoniis itaque & auctoritatibus tot celeberrimorum Virorum inter se collatis, Plutonem eundem cum Othino fuisse statuere & affirmare audeamus.

Tertium non minoris celebritatis cum antecedentibus etiam colebatur numen Frigga dictum; Adamus Bremensis *Fricconem*, Ericus Olai nec non Messenius *Friggam* nominant. Johanni Baaz, etiam *Frigga* dicitur, sic enim *Frigga* vel *Freia Dea* fuit Thoro à parte sinistra collateralis. Accuratioribus hi ultimi *Friggam* illam nominantes videntur, cum non paucos denominationis suæ haberint Fautores, inter quos Johan. Magn. qui simulacrum *Friggæ* vocat. Olao Magno *Friggæ* nomine etiam venit. Edda in Genealogia Othini, *Rona hans heet Frigida / er wið fallom Frig. Uxor ipsius Frigida, quam nos Frig appellamus.* Cur Adamo Fricco audit, hinc fluere credo quod numen hoc masculini fuisse generis putarit, à figura ipsius qua depingebatur, armata enim gladio & arcu multis representatur authoribus, ut Olao Magno, Stephano multisque aliis, sed ab armis hisce non argumentari licet *Friggam* fuisse sexus masculini, cum no-
tum

tum sit mulieres etiam promptissimas ad arma fuisse, ut Amazones, quæ tantum horrorem toti Asiatico regno incusserunt, Tamyris celeberrima Scytharum Regina, quæ incredibili & plus quam virili animo, omnes Cyri copias stravit. Hanc igitur ob causam armis Friggam ornarunt, ut Translat. Messenii de illa loquitur, Hon hafwer warit uthstofferad med ett Sward / med en Boga / therefore att på then tiden hafwa Qwinfolcken så wål som Manfolcken / warit snart beredde till Krigz. *Quia eadem celeritate mulieres ac viri ad arma parate erant,, gladio & arcu illam ornarunt.* Olav. Magn. *Pingebatur gladio & arcu cum armis, quod in his terris uterque sexus ad arma semper promptissimus esset.* Fœcunditatis & uberitatis credita hæc fuit Dea, nec non voluptatis & pacis, ut testatur Auctor Chronici antiqui à Messen. edit. Then tridie theras Gud heet Frigga / henne hedrade the / att hon skulle gifwa them Frïd / Rôhliga lustar och att de skulle få astra Barn. *Tertius eorum Deus Frigga dictus est, quam pro pace,*

voluptatibus corporis & fecunditate liberorum colebant. Item Ericus, Friggam pro fertilitate & abundantia frugum & fructuum terra, hominum jumentorumque honorabant & assidue colebant. Paul Varnefrid, cap. 8. de gestis Longobardorum Fream nominat, unde diversam à Frigga quidam putarunt, nos eandem cum Frigga ex collatione historicorum fuisse, dicere audemus, nam etiam Frea pacis & fertilitatis fuit Dea, de quâ Snor. Sturl. der alle Swederne singo att wi-de att Fretj war wist död / och Fred och goda Aaringar wara der wed macht i Landet / da trodde the att sa skulle altid blifwa / så lenge hun blef i Swe-rig / thi wilde de icke brende henne / men offrede mest till hinder för god Tid / och Fred och Jordennes Bröde altid der effter. *Fream vere mortuam cum intellexissent omnes Sveci pacemque in terris ac rerum feracitatem florere, semper sic fore credebant, quam diu mansura in Suecia foret, propterea eam non cremabant, sed victimas pro felicitate temporum, pace & fecunditate terra, omni-*

deis.

deinde tempore offerebant. Vides ex iisdem causis cultam fuisse Frejam, è quibus Friggam, ut non possit esse diversa. Et cum de Friccone similia habeat Adam. Bremens. nec is quidem aliud erit nomen.

§. IX.

Tres hi majores Dii fuerunt, adhuc alii minores colebantur, inter quos primas tenuit *Mithodin*, ut Saxo Grammat. illum appellat, artem magicam optime calluit, quod ex historia ejusdem Danic. facile colligitur, ideo etiam Pontifex Deorum teste Olao Magn. designabatur. Secundus fuit *Fro*, qui Deus sanguinis putabatur, unde Johan. Magn. de eodem Fro, *huic in numerum Deorum relato, ut qui sanguinis putabatur Deus, ferve hostia immolabantur.* Stephanius in not. ad histor. Danic. Saxon. Grammat. non solum sanguinis fuisse Deum, sed etiam ventorum, tempestatum aërisque universi. *Vagnostus* etiam & *Hadingus* non minori æstimatione colebantur, quia magnam opem in arduis bellis promptius adhibe-

hibere credebantur. *Rostiophus* etiam Finnonicus, quod exquisitæ præscientiæ studiis vivus excellisset, post fata in societatem Deorum transferebatur. Hisce addebatur *Rostarus*, cujus stupenda & immania facta humano sanguine demerenda credebant. Demum complures alii potentissimi Thoronis & Othini filii existimati, honoribus à populo donabantur, ac publico digni libamine censebantur, de quibus vid. Doct. Bång/ Johan. Magn. Clariss. Scheffer. aliosque antiquit. Sveo-Gothicarum Scriptores. Ol. Trygg. Sag. centum fuisse Deos in Oppido quodam Vestro-Gothiæ dicit, sic enim: Jarlin sporde om er kyrckia i Wester-Gautland / er i war hundra Guda. Rescivit Comes de Templo quodam Westro-Gothiæ, in quo centum erant Dii. Solis etiam apud Sveo-Gothos viguit cultus, quem toto æstatis cursu, lunam iterum quia continuò hyeme ejus utebantur lumine adorabant.

§. X.

HActenus de Diis, qui in Septentrio-
ne colebantur, jam sacrificia & ritus
sacri-

sacrificandi, quibus Deos suos placari putabant, inquiramus, horum ductor primus fuit Othinus ut Stephanio placet, sic enim de eodem, *Othinus in antiquitatibus Norvagicis BlotMadur id est sacrificulus, Augur, Pontifex vocatur, quia ille primus ritus sacrificiorum dicitur populos septentrionales edocuisse.* Hic non omnia sacrificia instituisse credendus est, sed eorum tantum quæ cæsis animantibus & sanguine fiebant, quod vocabulum *Blot* / unde *BlotMadur* vocatus est, indicat, sic *Snor. Sturl. de Othino, han war en merckellig BlotMand. Peritissimus erat sacrificulus.* Wormius illum & homines & pecudes sacrificasse dicit, sed non convenit quod de hominibus ille reputat, alius enim fuit, qui hunc instituit ritum, ut scilicet homines immolarentur. Saxo Deo Fro hoc assignat, *Fro quoque inquit sedem non procul ab Upsalsa cepit, ubi veterem litationis morem tot gentibus ac seculis usurpatum, tristi infandæque piaculo mutavit.* Per infandum hoc piaculum procul du-

bio nihil aliud Saxo intellexit, quam sacrificium humanum, quod inferius addit, *siquidem humani generis hostias mactare aggressus, fœda superis libamenta persolvit. Sequitur itaque Othinum sanguine Deos primum coluisse, unde BlotMadur vocatus est, sanguinem vero non hominum, sed pecudum offerebat, & ut Clariss. Scheffer, vult, pecudum domesticarum scilicet equorum canum & gallorum &c. Porro in sacrificiis observabatur, ne offerretur, nisi quod generis esset masculini. Adam. Bremens. ait: quod masculinum est offertur. Ditmarus etiam equos, canes, gallos, non equas aut gallinas memorat. Tandem cum impiissimus homines sacrificandi usus primitias suas accepit, quam diu belli sævit flamma, captivorum immolabant corpora, præcipue ea, quæ initio belli capiebantur. Procopius libr. 3. *Hostiarum pulcherrima illis est homo, quem bello primum ceperint. Jornandes, Martem semper asperissima placare cultura, nam victima ejus fuere mortes captivorum. Florente autem pace, aliquando mancipia, aliquando melioris**

lioris generis viros Diis mactabant suis,
 quod ex Snor. Sturl. patet, qui de O-
 lavo Rege sic exclamante dicit, Jag vill
 nu göra det största Blodz. Offer / som
 någon Tid har varit giordt / och vill
 jag der till icke uthwällie de stämme-
 och werste Treler / som her till har wa-
 rit sed / men jag vill uthwällie de be-
 ste Mend i Landet att offra till Gudar-
 na. *Sacrificium offeram prestantius,*
quam ullo unquam tempore est factum, ad
quod inutilissimos & vilissimos non eligam,
ut huc usque mos invaluit, sed optimos in
his terris Diis mactandos viros eligam.
 Mactabantur etiam Reges, sed maxima
 cogente necessitate, cum enim victimis
 pecudum Deos placare non potuerunt,
 homines aggressi sunt, atqui cum ne sic
 quidem illorum ira cessaret, tandem i-
 psam Regem immolarunt, quod ex vita
 Regis Domaldi patet, sic enim Snor.
 Sturl. Bthi hans Tid blef Hunger
 och dyr tid uthi Sverige / da offrade
 Swederne mange Paar Oxar uthi itt
 stort Offer om Hösten i Upsal / men
 det halp intet / ty den dyra Tid halt
 wed

wed. Den andre Höst offrade de
 Meniskior / och blef Tjden intet deß
 betre. *Ejus temporibus fames caritasque
 annona totam oppressit Sueciam, ideo so-
 lenni sacrificio multos boves Svæci circa
 autumnum Upsalæ mactabant, nec tamen
 fames cessavit, sequenti autumno homines
 mactarunt, nihil tamen juvit. Cum
 ergo nihil auxilii hæc sequeretur victi-
 mas tertio autumno ut ipse Rex immo-
 laretur, conveniunt. Idem: Then tri-
 die Höst kommo Swederna öfwerens/
 att den dyra Tjð war kommen för
 Konung Domalds skull / thi wille de
 offra honom till Oden för Urs Gröde
 och god Tjð i Landet igen. *Tertio au-
 tumno iterum convenerunt Svæci, famem
 propter Regem Domaldum ingruisse, ideo
 pro latis segetibus & annona, illum Otbi-
 no offerre voluerunt. Idem factum cum
 Olavo Tretelge / idem Snor. Sturl. as-
 serit. Attendendum tamen peculiare hoc
 fuisse, neque factum, nisi graves ob cau-
 sas, maxime, si ipse Rex peccata com-
 misisset maxima in Deos, & sic famem,
 bella cæteraque incommoda Patriam gra-
 vantia, induxisse videretur, §. XI.**

Quò modo sacrificia sua peregerunt; paucis quidem superius Capit. 2. §. 2. ubi de templo Upsalensi sermo erat diximus, sed insufficienter cum instituti mei ratio eadem ulterius ostendere fuit. Primo itaque conventus illorum nobis sese offerunt, qui duorum fuerunt generum, quorum alterum quotannis observabant, de eo sic Olofz Sag. cap. 69.

I Sverige war en gammal Sed/ emed dan det war hedniskt / att uthi Göta-Månad skulle ett Hufvud. Offer stå uthi Upsala / då skulle offeras för god Frid och att Konungen måtte hafwa Seger / dñt måste alla af Rikket sökia / och måtte då ett Allmenneligit Ting vara. *In Suecia antiquus mos fuit, dum obtinuit gentilismus, ut Upsala generale sacrificium mense perageretur Februario, sacrificandum tunc erat pro pace & victoria Regis, coeundumque illuc ex universo regno erat, peractum simul universale iudicium.* Alterum genus conventuum Adamus Bremens. pag. 23. sic describit, *Solet quoque post novem annos, commu-*

*nis omnium Suecia provinciarum solenni-
 tas celebrari, a qua videlicet solenni-
 tate, nulli prestatatur immunitas: Reges
 & populi omnes & singuli sua dona Upsa-
 lam transmittunt. Subjecta, quæ sacri-
 ficiis in magnis hisce conventibus desti-
 nabantur, primum jugulata & postmo-
 dum luco suspensa asserit Celeberrimus
 Scheffer. licet dissentiant historici. Qui-
 dam enim non jugulata, sed viva fonti
 immersa & postmodum in luco suspensa
 volunt, alii, ut putant, accuratiores, inter
 quos Celeberrimus Scheffer, quod pri-
 mum tempore sacrificii jugularentur, &
 deinde post effusum sanguinem spiritum-
 que in luco suspenderentur, asserunt, &
 licet in puteum demergerentur victimæ,
 quod etiam necessario factum erat, non
 tamen vivæ, sed primum jugulatæ, & sic
 cruoris abluendi causa, ut puræ seu aris
 imponerentur, seu luco suspenderentur.
 Hoc idem antiqui Romani observarunt,
 victimas enim primum lavabant, hoc de-
 nique facto aræ easdem consecrabant.
 Post jugulationem sanguis in vasculo ob
 hanc causam ex ære fabricato excipieba-
 tur,*

tur, quod LautBolla vocarunt, idem
 Snor. Sturl. fol. 75. affirmat, Och det
 Blod der kom aff Offret / blef kallad
 Laut / och Bollerne som Blodet blef
 tagit i kallades Laut=Bollerne. *Cruor*
vero, qui ex victimis emanavit dictus fuit
Laut / crateresque quibus cruor iste exci-
piebatur Laut=Bollerne. Aeneas crateres
 illos fuisse restatur Wazhyrna, A dheim
 stalti skilde och stande Bolla / mieg aff
 Koppar. hoc est, På Altaret skulle och
 stå en Kettill af Koppar. *In ara posi-*
tus erat crater aeneus. Cruorem hunc
 Celeberr. Scheffer. *lavacrum* vocat, quia
 eodem modo isto, ac Monachi aqua lu-
 lustrali utebantur, hoc enim adstantes sin-
 gulos, imo idola parietesque intus & foris
 aspergebant. Snor. Sturl. de Domal-
 do, De slachtade och Offrade han-
 nem och smorde hans Blod på alle
 wegge i Huset. *Maetabant illum sangui-*
nemque omnibus templi parietibus illine-
bant, quod etiam idola sanguine asper-
gebantur, Clariss. Verelius ex Herwar.
 Sag. in notis ad Göthr. Sag. ostendit,
 Alfhyde- raud haurgin. Hoc Clariss.
 Scheffer. sic transfert. Alfhylda sanguine
 idola oblinebat.

Cum singula sacrificia parata erant, convivium generale celebrabatur, ad quod omnis multitudo nationis SveoGothicæ donaria secum tenebatur offerre, quæ in mutuos usus, durante hoc conventu consumebantur, Celeberrimus Doct. Jur. Loccenius in Antiquitatibus Sveo Gothicis, convivium illud *Offergille* / *Snor. Sturl. Offergilde* vocat à *Gilda* quod antiquis Sveo Gothis societatem denotavit, & talem societatem, ut Celeberr. Scheffer. placet, in quâ esset communio bonorum, pecuniarum, cibi, potus, &c. in mutuos usus. Hoc idem *Snor. Sturl.* affirmat, *Och war den Tijd en gammal sedwana / att när Offergildet bles hållet / då skulle alla Bønderne komma der som Offerhuuset war / och föra med sig alt hwad som de behöfde att hafwa / så länge som Offergildet stod / både Öl och andet.* *Antiquus eo temporis spatio invaluit usus, ut cum sacra hujusmodi convivia celebrarentur, omnes rustici ad locum victimarum convenirent omniaque necessaria secum afferrent, & cerevisiam & alia*

alia, durante hoc convivio. Notandum etiam quod inter cetera peculiare & pretiosum illis fuerit ferculum, caro equina, quod idem pag. 156 ostendit. Den neste dag mot aftonen / der de ginge till bords / da sökte Bønderna på Kungen / och sade / att han skulle äta Håstekiött / men han wilde dett ingalunda göra / de bade honom dricka sådet / han sade och nek der till / de bade honom äta fladet / men Kungen wille icke det göra. *Postero ad vesperam die, inter cœnandum rustici de Rege postulare ceperunt suo, ut carne vesceretur equina, ille vero ad id renuit: tum ut jusculum biberet petierunt, quod facere etiam recusavit: pinguedinem tandem ut degustaret orarunt, quod etiam Rex pernegavit, Docent satis verba hæc, SveoGothos morem hunc habuisse ut caro equina & jus inde decoctum cum pingvedine, pro peculiari ritu in sacris apponerentur. Consecratione etiam opus fuit, ideo praeceptos huic negotio obstringebant, qui more apud illos usitato, cibos consecrarent, & convivas sine benedictione non*

relinquerent, teste eodem, de som Höf-
 dingar woro för Offer-gildet / skulle si-
 gna Folcket och alt Offer-kåsten. *Qui*
sacro convivio praerant & convivas & sin-
gula convivii fercula consecrarent. Con-
secratione facta omnibus cibum capere
licuit, poculisque se mutuo exhilarare,
non bella, non iuramenta, sed undique
gaudium & pax cernebatur, quod Cor-
nelius Tacitus capit. 48. docet, læti tunc
dies, festa loca, quaecunque adventu hospi-
tioque dignantur, non bella inveniunt, non
arma sumunt, clausum omne ferrum, pax
& quies tum tantum nota tum ama-
ta. In bibendo tria pocula plena,
 in honorem & memoriam trium
 maximorum Deorum, Thoronis, Othi-
 ni & Friggæ circumferebantur, eaque
 Thor/ Odens & Friggas skaaler appel-
 labantur simulque Thoronem pro secun-
 do successu omnibus in rebus, Othinum
 ut singula mala averteret victoriamque
 illis conciliaret, Friggam denique pro
 fertilitate, voluptate & pace invocabant,
 Scyphos etiam heroum virorumque for-
 tium in bello caesorum nec non amico-
 rum

rum fatis functorum bibebant. Hinc apud Gothos adhuc est in usu, præcipue apud rusticos, ut in conviviis suis Guds Skål i Himmelen id est *in celestis Dei memoriam* bibant, quod ex multis illinc advenientibus audiui, & hoc quidem in honorum laudemque ipsius, qui adeo clementer dona sua opulentissima ipsis concedit, faciunt.

CAPUT III.

§. I.

EX hisce Deos, illorum cultum, nec non ritus sacrificandi antiquorum Sveo-Gothorum, Benevole Lector, habes. Jam Finnorum strenuissimæ gentis antiqua sacra examinandæ occurrunt, quæ magna solennitate celebrabantur. Præcipuus ergo qui in hac Septentrionis parte colebatur Deus Jumala fuit, vel ut alii Jumala / hujus mentio in Olof. Sag. habetur, I Gardenont stander Biarma Gud / er heiter Jumala. *In area Biarmie Deus, qui Jumala vocatur stat.* Item in Herraud. & Bos. Sag. capite 27. Her i Skogen är en stor Kyrck-

Hla / som wår Konung Hareker råder
 öfwer. Ther inne är en wdtt dyrckat
 Gud / som Jomala heter. *In silva hac
 fanum haud exigua magnitudinis sub pos-
 sessione Regis nostri Hareker. conspicitur,
 in quo celebris est Deus, qui Jomala di-
 citur.* Simulacro quodam hic Jomala
 repræsentabatur, cujus species virilis, se-
 dens in ara, cum corona in capite, ac
 in ea gemmis duodecim, item torques
 aureo in collo, quod in historia eadem
 hilce innuitur verbis, Sedan kommo
 the till Altaret / som Jomala satt på /
 af honom togo the en Crona / besatt
 med tälff Edla Stenar / och itt Hals-
 band / som kåstade trehundra Marc-
 ker gull. *Tum ad aram cui insidebat Joma-
 la / ueniebant, & coronam duodecim pretiosis
 gemmis di / cinctam detrabebant, item
 torquem, cujus pretium marca auri tre-
 centa erant.* Ulterius in Olof. Sag.
 torquis hujus habetur mentio, cum To-
 re Hund & fratres Carolus Gunstenusque
 statutam hanc violare ausi sunr, licenim:
 Kende och så Carl till Jomala / och
 såg en Kådia wara om hans Hals /
 Carl

Carl slog till med Yran / och högg
 sönder Remen / som Rådian haf på
 Halsen war fastbunden med. *Carolus*
etiam ad Tomala accurrebat, crassumque
torquem in collo ejus videbat, & sublata
securi, lorum dissocabat ictu, quo religatus
erat ad collum, firmatusque torques. Dis-
 cordiam inter le Historici, de ornamen-
 to hocce quod in collo gerebat, exercu-
 erunt, alii enim non torquem sed mo-
 nile, quidam iterum torquem fuisse pu-
 tant, sed quicquid de torque asserant,
 attamen voce monilis illud exprimerò
 convenientius nonnemo ducit, scilicet
 cum ad ipsum textum antiquæ Gothicæ
 fit respectus, vocabulum n. Men occur-
 rit, quo ornamentum illud quod moni-
 le vertitur in multis exprimitur historiis,
 ut in Olof. Sag. Och Men thed / som
 fästadi triu hundrud Marckur Gulls.
item torquem, valorem trecentarum mar-
carum auri exequantem, scilicet abstule-
 runt. Rectius itaque putant per monile
 reddendum esse Gothicum hoc vocabu-
 lum Men / si enim torques fuisset, non
 interventu lori à collo penderet, sed col-
 lum

lum totum velut annulus ambiret, quod Idolo disconvenire existimant, lori enim dissectionem antequam monile demeretur, ex Olof. Sag. habemus, quæ minus necessaria si torques fuisset. Pateram etiam auream in genibus repositam, ponderis & magnitudinis ingentis habuit, in quam aurum, velut stipem sacram, donumque Deo offerendum conjiciebant. De qua Heraud. & Vos. Sag. cap. 7. pag. 33. Uthur hans Knâ togo the en Gullskåhl / så stor att fyra Karlar hade noq att dricka uth henne / tå hon war full instånctt / hon war och full med röda Gull. *Ex gremio ejus scil. Jumalæ pateram auream auferebant tam magnam, ut caperet quantum quatuor viris in potum, si plena fuisset, sufficeret, plenaque illa rutilantis fuit auri.* Ex qua materia idolum hoc fabrefactum fuit non satis apud Historicos liquet, ex ligno tamen factum putamus, cum unico ictu caput ipsius amputare valuit Carolus, quod difficilius fuisset pluresque postulasset ictus, si ex materia metallica compositum esset. De quibus vid. Ron-

nunga Sagur. capit. 132. Olof. Sag.
 capit. 135. Fano seu delubro Idolum Ju-
 mala inclusum fuit, quod ex Herraud.
 & Bos. Sag. & quidem ex colloquio
 filia Rustici Hof-Retill cum Bose hoc
 modo: Heir i Skogi thesum er Hof-
 mikid / tad a Hareker Kongr / sa er
 heir vände fyrir / tar er gofgad God /
 tad er Jomala heiter. *In silva hac do-
 mus eximia magnitudinis, qua Regem
 Hareker. possessorem agnoscit, conspicitur,
 in eo celebris est Deus Jumala vocatus.*
 Hic obiter notandum venit, statuat
 hanc bis violatam fuisse, prima vice à
 Herraud. & Bos. & tunc fano seu de-
 lubro inclusa tenebatur, deinde vero,
 post finem duorum & quod excessit se-
 culorum, temporibus Olavi Crassi, à
 Lore Hund / Carolo & Gunsteno spo-
 liata legitur, verum loco non fano, tum
 clausa servabatur. De his consulantur
 Olof. Sag. cap. 135. Konunga Sag.
 cap. 132. Egregia hic cernitur harmo-
 nia inter Magnum & Primum in
 ordine Upsalæ Deum Thorum antiquo-
 rumque Finno-
 unde

Unde sane ex illis quæ de Thorone in capite secundo paragrapho 3. memoravimus, liquet. Certe ut ipse speciem sedentis, ita Jumala repræsentavit, coronamque in capite cum duodecim stellis, sicut Jumala cum duodecim suis gemmis ornatum fuisse vidimus. Hinc primum Biarmenses & postmodum Lappones, sub duobus nominibus diversis idem coluisse numen, vel saltem duo inter se commiscuisse numina existimo, nempe Deum verum summumque cujus aliqualem partim per rationem, partim per famam à majoribus acceptam habuere notitiam, Jumala vocarunt. Postquam vero Thoronis nomen apud Arcteos celebritatem accepit, eundem quoque appellarunt Thorum, sive Thoro nomen Jumala assignarunt. Quod facile hinc evinci potest, quia Thoro suo hodieque tribuunt Lappones, quod procul dubio ab initio Jumala / potestatem in Deos minores, malos præsertim ac noxios, in aërem, fulmina, tonitrua, valetudinem hominum, vitam & mortem.

PRÆter Zumala videntur Finni etiam, coluisse idem numen, quod Sveci appellarunt Thorum, quod inde facile adstruere possum, quia inter varios illos, quos Finni coluerunt Deos, præcipuus dictus fuit *Turrisas* / qui non alius quam Thorus fuisse videtur. In catalogo numinum Finnorum Carelorumque à Reverendiss. Mag. Michael. Agricola, Episcopo Wiburgensi edito, hujus idoli hæc est relatio: *Turrisas* annoi *woiton* *Sodasa* / *Turisas* victoriam in bello concessit. Hic *Turrisas* conjunctim nominatur, qui divisim *Turris* *Us* dici debuit, Asi enim seu Asiatici vocati, qui temporibus antiquis ex Asia has in terras pervenerunt, (quod prolixè satis summaque cum subtilitate Celeberrimus Schefferus in Upsal. Antiq. ubi de Thorone & Othino habetur sermo, demonstravit) quorum antiquissimus *Turras* ille fuit, qui progressu temporis *Turisasi* nomine à Finnis celebratur. Clarius & certius argumentum hoc testimonio Arngrim. Jon. evadet. quendam enim nomine *Torro* fræna Imperii Finnici

ei tenuisse illumque unum ex majoribus
 Nori Regis fuisse asserit, ab quo non
 pauci sunt existimantes Norrige seu Nor-
 vegiam nomen accepisse suum, & velut
 Nori Rige / id est Nori regnum esse di-
 ctum, nec in solita hæc fuit consuetudo
 apud antiquos Reges, ut vocabula Deo-
 rum assumerent, eodem modo, ac an-
 tiqui Græci, apud quos multos Joves &
 Neptunos extitisse videmus. Ita etiam
 dictus antiquorum Finnoꝝ Rex Torro,
 a Turro veteri, quem pro Deo colebant.

§. III.

A Finnis procul dubio Lappones, dum
 Turrisas inclutus esse incepit, suum
 Deum quem Tiermes vocant acceperunt,
 qui non alius quam Thor fuisse videtur,
 Tiermes enim si vim vocis respiciamus,
 ille ipse est, quem Latini Jovem tonan-
 tem nominarunt, Lapponum enim lin-
 gua, quicquid strepitus & fragores edit
 Tiermes dicitur, hinc specialiori notio-
 ne ad tonitrua refertur, quæ animata
 virtute singulari cœlorum, putant, quod
 Samuel Rheen. cap. 25. ostendit, Thor
 eller Thordøn hålla the waga ett les-
 wan

wandes Ting / som så dundrar i Him-
 melen. *Thorum sive Thordön / hoc est*
Tonitru, rem esse viventem plane existi-
mant, que sic tonat in caelis. Vocat Thor
& Thordön sive Tonitru, quod Lappo-
nibus est Tiermes / ipsamque illam vim
significat, per quam tonitrua eduntur.
 Ulterius in hujus potestate vitam ac mor-
 tem hominum valetudinem ac morbos
 putant esse collocatos, quod jam nunc
 nominatus Vir eodem capite affert.
 Denne Thor mena the hafwa Macht
 öfwer Menniskians Hellsa och Sund-
 het / Lif och Död. *Thorum hunc pote-*
statem in valetudinem & sanitatem, vi-
tam atque mortem hominum habere pu-
tant. Potentiam singula noxia dæmoni-
aque avertendi, coërcendi & castigandi ei
tribuunt, quod tonante cælo fieri cre-
dunt. Idem citato loco Thordöns Em-
bete hålla the wara / att döda och drä-
pa alla Troll. Officium sive munus to-
nitruum esse arbitrantur, ut omnes pra-
vos dæmonas interficiant & cedant. Hanc
 etiam ob causam Iridem arcum ipsi assi-
 guant, ut hoc singula mala obviam ve-
 ni-

aientia prosteruat. Idem sæpe nominat
 us Samuel Rheen Regn. Bogan kalla
 the Thors Båga / the med han skall
 skiuta och dråpa alla the Troll / som
 them någon Skada tillfoga. *Iridem
 arcum Thoronis appellant, quo omnes pra-
 vos malosque spiritus & demonas, damnâ
 illis afferre volentès interficiat.* Hanc
 superstitionem ab antiquis Finnis, procul
 dubio hauserunt, qui adhuc hanc fovent
 sententiam, quod scilicet Tonitru dum
 auditur, malos spiritus venari dicant, i-
 deoque nullam vas vacuum tunc tempo-
 ris secum porrant, ne forsâ commoda
 occasio in illis se abscondendi detur, nec
 sub arbore, sed potius sub dio versari ma-
 lunt. Pleniorẽ hujus idoli descriptio-
 nem qui cupiunt, adeant Samuel. Rheen
 Tornæum, Celebr. Schefferi Lappo-
 nam & paginarum angustia & materiæ
 amplitudo nullum inventura finem,
 calamo meo finem injungunt.

§. IV.

Hisce quantum monumenta Finnica
 concedunt, ostensis, adhuc suppola-
 rium

rium gentium numen quoddam, exami-
 nandum nobis occurrit, cui nomen
StorJunctare illos tribuisse, apud non
 paucos videmus Historicos. Hunc **Stor-**
Junctare Tiermes vicarium esse pu-
 tant, quod Samuel Rheen hilce memo-
 rat verbis, *The hålla honom för Gudz*
Junctare eller Ståthållare. *Pro DEI*
Præfeto aut vicario habent eum scilicet
StorJunctare. Et quia pro Dei Præfe-
 cto, ideo **Storjunctare** / quasi Præfe-
 ctum diceret magnum, appellant. Quod
 idem Samuel Rheen, *Altså kalla Laps*
parne sina Åf Budar **StorJunctare** / *w*
Deastros suos Lappones **StorJunctare**
vocant. Præcipue sacro honore afficitur
 hic **StorJunctare** / quia ejus ministerio,
 ad homines per plurima bona fluere pu-
 tant. Imperio enim & regimini ipsius,
 omnes bestias ferasque subjectas, neque
 nisi ope & auspicio ipsius capi posse sen-
 tiunt. Idem: **StorJunctaren** *tillskrif-*
wa the then Machten / *att the sätta*
honom / såsom en Gudz Ståthållare /
hafwa Macht uthöfwer alla Diur.
Storjunctaren eam tribuunt potestatem,
quod

quod tanquam Dei vicarius, omnibus praesit animalibus. Hic aperte dicit, quod nutu & benevolentia sui Storjunctare / ut quis feras capere possit, fieri existiment, cum etiam ad ipsum spectent & pertineant. Hisce itaque solis cum se alant ac vestiant, quilibet subsumere potest, quam necessarium putent, ut hic Storjunctare colatur.

§. V.

Solis etiam non tantum in SveoGothia, sed in toto Septentrione viguit cultus, quem Sveci Sol / Finni Aurungo / Lappones Baire / apud quos adhuc floret, expriment. Hunc primum ideò honorare voluerunt, quod lucem eis afferat, ac calorem tempore aetivo excitet. Sic Olaus Magnus Histor. Septentr. libr. 3. cap. 2. Solem toto aestatis cursu eis lucentem adorant, gratias ei offerentes, quod lumen contra tenebras perpeffas, caloremque contra immensa frigora adducit. Deinde quia ad generationem influere, adeoque omnis generationis Auctorem eum credunt, & ipsius beneficio omnia nasci

nalsci & foveri existimant. Idem Samuel Rheen: Solen hålla the för en Moder för alla lefwandes ting eller Diur. *Solem Matrem omnium viventium esse putant.* Cum itaque tanta tamque multa beneficia Solem præstare credant, æquum ducunt, ut & illum sacro prosequantur honore.

§. VI.

MULTA adhuc habuere Finni numina, ut *Tapiro* qui instrumenta, quibus feræ capiebantur, gubernasse putabatur, quod ex rythmo hoc Finnico auditur, *Tapiro Mehesti Pydyret soi. Svet. Tapiro styrde Giller i Skog.* In hujus honorem *Cantilena* illa antiqua *Urforum*, *Svetic. Björnvisåsa* composuerunt, quam heic licet apud alios etiam *Historicos* inveniatur, materia sic postulante, *Benevole Lectori* ostendere non grave erit, vernaculâ itaque sic habetur linguâ:

*Mešan Dyris voitettu/
Tuo meil tähttä terwenttä/
Aita wastan saalihita/
Tuo tuhatta tullesaha*

Saata sata saalihiri /
 Julki tulin Jumalista
 Cansa saalin iloisesta /
 Noea ilman / ihmet / waiwat /
 Annon andoi / rahan radei.
 Cosca tulen Eotihin /
 Colme Dötä ilon pidän.
 Ilos tulin / ilos lähdin /
 Päpi Laro / Wuoret / waarat /
 Uja paha edellänkä.
 Bertos tuli Dätwän tulo /
 Dätwä tule wielä pertos /
 Cunnioitan sua jäliskänkä /
 Wuosi Wuodeld saalihiri.
 Etten unhoids Ohton Wirren /
 Sitä wast wiel toisti tulen.

Lingua Svetica cantio hæc è Finnica
 uersa prout in Histor. Ecclesiast. Doct.

Bångs habetur, sic audit, licet crassi-
 wori minervâ :

Tu Dyre Slogsdiur som ligger här /
 Wunnen och sargat swåra /
 Till wårömm Byn full hellsa här /
 Och Roof till wisthus wåra /
 Till hundrataal oss skaffa Roof /
 Af samma slag tillhanda /

Hemta tusend till wårt behof
 När tu till oss will senda
 Ifrån the Sudar monde iag
 Rätt uppenbarlig komma/
 Som gåfwo mig gått Ros i dag /
 Föruthan Sorg till fromma
 När dagen Eius går bakom fiell /
 Och iag hem kan fort komma /
 Skall glädie stor stå i mitt tiell /
 Tre Rätter uthi blomma /
 Med Lust och Frögd iag hädan for
 Öfwer the Bergen leda
 Och kom igen med glädie stor
 The onda låt framleda.
 Med glädie thenna dag upran/
 Som nu förhand mån wara/
 Med Frögd och Glädie än försan
 Kommer then Dagen klara /
 Jag will tig åbra innerfort /
 Och Roos af tig förmoda
 Att iag må intet glömma bort
 Min Biörnesång then goda.

Tantum de Pralide seu Deo vena-
 tionis Capio. Huic, si ipsum cultum in-
 spiciamus, non dissimilis fuit Carelorum
 Deus Hittawantin / qui etiam cultori-

bus suis feras objicere existimabatur, sic enim non dudum nominatus Episcopus Wiburgenfis, in rythmis suis alieubi canit, Hittawanni toi Jäneret penfast. Svet. Harar uhr Bustran gaf Hittawanni.

§. VII.

NEptunum etiam sive maris & lacuum Deum habuerunt Finni, qui præcipuè curavit, ut salvi in itineribus maritimis manerent, & piscaturam non exercerent sinistram. Uhti hic vocabatur, quod ex ejusdem rythmis planum evadit, Ja Uhti Wedest Caloja toi. Och Uhti dref Siskarna i fiord. Carelis Weden Ema vocabatur, sic enim: Weden Ema wei Calat Bereoon. Watn Modren fõste Siskar i Naat. Adhuc vana hæc superstitio, profunde satis, in cordibus vilioris sortis hominũ radices habet suas actas, piscatum enim euntes, nihilque capientes, gubernatorem aquæ, quem Meren Haltia jam temporis a hallisa vocant, illis non fuisse dicunt. Præcipue autem in lacubus imperium suum

suum exercere hic *Uhti* sive *Merens-*
haldia putant.

S. VIII.

Per plurimos alios Deos Finnos coluisse
ulterius ex eodem rythmo patet ut
Kratti qui procul dubio, idem quam
Skratten exponimus est. Hunc divitiarum
quas antiqui in terra conservarunt,
Præsidem fuisse, infirma antiquorum
existimavit fides, locum in quo divitiæ
conservabantur *Urna Hauta* vocarunt.
In rythmo inquam Fionico hujus hinc ver-
bis fit mentio: *Kratti murhen piti ta-*
warast / in *Svec. Öfwer Lagd Skatt*
war Skrattens Skrij. Domesticum
etiam habuerunt Deum, quem *Ton-*
tu appellare voluerunt, hunc in-
spectorem rerum domesticarum fuisse
crediderunt, nam *Tontu Huonen* me-
no halliki. *Tonten lagade all Huus*
i Gärd. Et per plures alii ut *Lekiö* herba-
rum & frugum Deus, quod hinc facile dispa-
lescit: *Lekiö Ruohot/ Juuret ja Puut*
halliki ja senealdaiset nuut. *Lekiö el-*
let Gasten rädde öfwer Gräs/ Rötter

och Trå. Ilmarinen sive Æolus hic ven-
torum designabatur Deus, quod i plano-
minis derivatio affirmat, nam ab Il-
ma Ilmarinen derivari cuique sermo-
nis Finnici peritæ planum evadet. **U-**
nimeinen cantilenas & hymnos fabrica-
vit, **Rahoi** lunam lucere fecit, quod hinc
liquet: **Unimeinen Wirret taroi Ra-**
hoi Euum Mustari Jacoi. A **Capeet** lu-
nam consumi tempore Ecclipsæ pro fir-
mo & certo habuerunt. **Capeet** enim
heilda myös Euum soit. **Och Capeet**
åto Månan smelt. Hac formula loquen-
di à reliquis paganismi adhuc utuntur
Finni, cum enim luna Ecclipsin patitur,
Eum Söde dicunt. **Calewanpojat** /
quos in rytmo Suetico **Jätter** vocari vide-
mus, herbas secarunt, hinc in Tavastia
adhuc hodie; prata & insignis magnitu-
dinis campos, **Calewan Njttut** voca-
tos invenimus, ab ipsius Fœniscis **Ca-**
lewanpojat forte appellatis.

§. IX.

Nec Careliis pauciores fuerunt Dii,
quos certis occasionibus coluerunt,
ut **Kongoteus** / **Pellonpecto** / **Wiran**
can.

cannos/ Egres/ Rõndõs/ Ragnel/
 Kekri/ Hysi vel ut alii Hysi/ Weden
 Emda/ Dyrckes Hittawanen etc. de
 quibus in rythmo Deorum Carclensium
 hoc modo ab antea nominato Episcopo
 Wiburgensi:

Waan Carjalaisten nämät olit /
 Epäjumalat cuin he rucohit
 Rongoteus Ruista annoi/
 Bellonpecko Ohran castwon soi
 Wirancannos Eauran caithi/
 Muton oltin Eaurast paithi.
 Egres Hernet/ Pawut/ Maurit lot/
 Caalin / Eynat ja Hamput edes toi.
 Rõndõs Huchdat ja pellot teki
 Cuin heidän Epäuscons näki/
 Ja cuin kewäkylwö kylwettin/
 Silloin Ukoin Maha juotin.
 Sihen haetin Ukon Wacka/
 Niin juopu Pyca että Uka.
 Sitte valjo häpiä siellä tehtin/
 Cuin sekä cuultin että nähtin/
 Cuin Rauni Ukon neini härsky/
 Jalosti Ukon pohiasti pärsky/
 Se siis annoi ilman ja uden tulon/
 Kätri

Räkri se lissais Carjan caswon.

Hissi meheläist soi woiton /
Weden Ema wei Calat Wercon.

Nyrkes Drawat annoi mehäst /
Hittawanen toi Jäneret pensast
Etkö se Cansa winnmatu ole

Joca näitä usco ja rucoile /
Sihen Piru ja Synidi weti heitä /
Että he cumarsit ja uscoit näitä /

Euoluitten hautan Nuoca wietin
Joisa walitettiin / paruttin ja itkettin.
Menningäiset myös heidän Uh-
rins sait.

Costa Lesket huolit ja nait.

Balweltin myös paljo muuta /
Kiwai / Cannoit / Tähdet / Aurin-
go / Cuuta.

Idiomate Svetico apud Reverendiss.
Doctor. Bång / Eipiscopum olim Wi-
burgens. Celeber. hæc eadem sic habentur.

Rångoteus gaf Rågen i lor /

Och Bellonpecko Kornet på for.
Witraneanos gaf Hafrans Wert /
För Erter och Kål stod Egres best.
Köndös harkade Swed och Åker /

Och

Och efter Wår. Såd angick Thor-
skålans Yäter.

Når Ragnet Thoriñan begynte stor-
liuda /

Bulrade Thor och gaf nyt siuda.

Rekri öfte Boskap i Stall /

Och Hüsi dref Skogz-diuren Wall.

Watu-Modren fäste Fiskar i Nää /

Och Nyrckes gaf Ekornar af träät.

Harar uhr buskan gaf Hittawanen /

Men Maat wed Grister åt sielwa

Fanen.

Spöke tog offer af Nygista Subbar /

Som tå och tientes Stenar och

Stubbar.

Fast mera dyrcktes stjernor och måna /

Med solen den stora hñielens låna.

Ex hisce quin nonnullos etiam vene-
rati sint Lappones, vix ambigo, præser-
tim eos, quorum opere & auxilio ad ne-
gotia sua videbantur indigere, quales
sunt præsertim, qui seruiunt venationi-
bus, qui tuentur pecudes à feris bestiis,
& id genus, ut Tapio / Hüsi & Nyr-
ckes. Cæteros autem, cum nullos cole-
rent agros, nec sererent frumenta, tan-
quam parum sibi utiles, haud dabic nõ-

plexerunt. Cæterum an his coluerint
 nominibus, asserere vix audeo, cum ne
 apud de eo in memoriis antiquis, nec
 ex hodiernis eorum rebus & gestis certi
 hac in re quid possit colligi.

§. X.

Quod Finni Deos suos fano aut luco
 quodam inclusos habuerint, non
 sine causâ asserendum videtur, licet ni-
 hil apud Historicos hac de re scriptum
 inveniatur: scilicet ex cultu, quo Lap-
 pones Deos prosequuti sunt suos, etiam
 de antiquo Finnorum cultu, quatenus
 ad ipsa loca, quibus numina contine-
 bantur, sequentia in affirmativam sen-
 tentiam proferre possumus. Notum est
 ex antecedentibus, Lappones Numina ac-
 cepisse sua à Finnis, quod verum evadit
 de Thoro seu *Tiermes* / utique etiam
 accepisse credendi sunt modum colendi,
 singulaque ad sacra facienda requirentia.
 De Laponibus ex multis magnæ aucto-
 ritatis Historicis notum est, quod tugu-
 riolis numina sua asservata & antea te-
 nuerint, & adhuc teneant, quod ex *Tor-
 nao*, *Samuele Rheen* patet. Locus, quo
Thoronem sive *Tiermes* coluerunt
 suum

suum, est plerumque à tergo tugurii
 cujusque. Eo loco erigunt ex tabu-
 lis instar mensæ majoris, subnixæ pedi-
 bus, in qua deinde sacra collocant signa.
 Mensa hæc instar aræ, apud ipsos, quam
 arborum ramis ex betulis & pinis, cir-
 cumdant. Neque minus viam è tuguri-
 o, ad id sacrarium Thoronis sive Tier-
 mes ornant, stratis ramis foliisque ar-
 borum prædictarum. Sic hac de re Sa-
 muel Rheen The upresa en Laswa bak
 för sine Kottar / tre Allnar hög från
 Jorden / och vpsättia Björck och grans
 rths rundt omkring Laswan. Item:
 The strö och Björckrths alt ifrån sine
 Kottar in till Laswan på Marcken.
*Post Tuguria sua erigunt Tabulatum ad
 tres ulnas à terrâ distans, circum quod
 ramos betulinos, atque ex pinu arbore
 collocant in anebitum, ramis quoque be-
 tulinis viam sternunt rotam à tugurio ad
 tabulatum. Tabulatum cujus hic habetur
 mentio, Lapponibus ara seu potius sca-
 bellum aut basis est, rami verò betulivi
 pro Templo seu Fano, ubi signum Tier-
 mes sui collocant. Notandum etiam
 venit, quod illud ipsum, in quo Tiermes*
 cob-

collocabatur fano, idem etiam Solis fuerit Templum. Quod dictus Auctor, de sacrificiis Lapponum ubi est sermo, hisce ostendit verbis. *Swilcket the uphengia baſ om Kottan / ther the och offra Thoren.* Id à tergo tugurii suspendunt, ubi etiam Thoroni sacra sunt. Celeberrimus Schefferus in sua Lapponia de Diis Lapponum paganis, non alio loco Solem venerantur, dicit, quam quo Thoronem, sed utrique sacrificia, in simili mensa, super simili tabulato offerunt.

§. XI

Coronidis loco sacrificia quibus Idola placari sua putarunt notanda veniunt, quæ non nisi Viro administrare licitum erat. Nam Feminam sacrificare non magis fas, quam ad loca accedere sacra, existimabatur. Samuel Rheen: *Ungen Dwinnos Person är loſligt till att offra. Nulli Mulierum sacrificia offerre conceditur.* Sacrificia antequam fiant, voluntatem numinis, utrum grata sint nec ne explorant, & quidem instrumento quodam peculiari ipsis *Rattus* vocato, tympanis antiquis non procul ab simili. Hoc illis pulsare necessum est

est, donec indicium per annulum in
 tympano datum sit, Sacrificia ex rangi-
 feris vulgo offeruntur, interdum etiam
 aliis ex animalibus, ut canibus, felibus,
 agnis & gallinis. Quod quidam Gentis
 Lapponicæ nomine Spirri Nils sic af-
 firmat, I Luhlå LappMarck dyckas
 Storjunctaren med åthskilliga Offer/
 såsom Kattor/ Hundar/ Lamb och
 Höns/ *In Lappmarckia Luhlensi variis
 sacrificiis, ut felibus, canibus, agnis & gal-
 linis Storjunctaren sacrificant.* Sacri-
 ficia tempore autumnali plerumque fi-
 unt, quod hinc colligere non difficile
 videtur, ait enim proxime nominatus
 Auctor, som the om Hösten köpa och
 offra till sina Afgudar. *Quæ tempore
 autumnali emunt Diisque sacrificant suis.*
 Liqueet igitur sacrificia solennia autumno
 facta fuisse, ob vicinitatem hyemis, no-
 ctæque diuturnam, quia propitiandam
 sibi putarunt opem divinam per longas
 & tenebrosas illas noctes. Forsan hæc
 etiam est causa, quod Thoronem suum
 seu Tiermes tempore Autumni quotan-
 nis renouent, quod Spirri Nils osten-
 dit. Fortan Dagur för Michaelis
 Messa

Messa uthugga the sig en ny Trå-Gud.
 Diebus ante festum Michaelis quatuordecim novum sibi ex ligno sculpunt Idolum.
 Quam maxime etiam opus est, ut novum hoc fabrefactum Idolum consecratur, mactata enim victima, cruore & adipe, eius Idolum unguunt. Idem
 Breda wid TråGuden slachta the Re-
 nen / sedan taga the alla Benen uthur
 Reen / och sinörja ait ö wer sin Gud /
 både med Blod och Flott / den de sedan
 tillika med Benen i Jorden neder-
 grafwa. *Non procul ab idolo ligneo ran-
 giferum mactant, è quo exempta omnia
 legant ossa, sanguineque & adipe totum
 inungunt Idolum. Postremo rangiferum
 cum ossibus in terra defodiunt. Tantum
 de sacrificiis, quæ prolixius adhuc exa-
 minari possent, ni paginarum paucitas
 aliud moveret. Nos æterno Nomini æ-
 ternas agimus gratias, cujus ineffabili gra-
 tia factum est, ut in hæc incidere licuit
 tempora, quibus æterni Evangelii lu-
 ei concessere hæ tenebræ. Conservet
 nos idem misericordissimus in sua veri-
 tate donec ipse venerit, cui sit
 gloria sempiterna!*